

A JÁSZBERÉNYI
M. KIR. ÁLLAMI LÍCEUM

ÉVKÖNYVE

AZ 1938—39. ISK. ÉVRŐL
(1 TANÉV.)

SZERKESZTETTE
MÓCZAR MIKLÓS
TANÜGYI FŐTANÁCSOS, IGAZGATÓ.

Kovács-nyomda, Jászberény. 1939.

Líceum.

A magyar kultúra legfőbb öre kitűnő munkatársaival új iskola típusokat keltett életre. Közoktatásügyünk átszervezése: ősi magyar földön, újabb, boldogabb magyar élet megeremtését szolgálja.

Az új rendszer szerint a középiskoláknak három faja van, ú. m.: az elméleti irányú gimnázium, a gyakorlati irányú líceum, és az ugyancsak gyakorlati irányú gazdasági-, ipari- és kereskedelmi középiskola. A jelenlegi tanítóképző-intézetek az 1938. XIII. t. c. szerint 1938/39. tanév szeptemberétől fokozatosan líceumokká alakulnak át.

Így a tanítóképző-intézetünk modern palotájában is 1938. szeptember 1-én a líceumnak, mint gyakorlati irányú középiskolának az első osztálya nyílt meg, 4 év múlva pedig az erre épített tanítóképző akadémia fogadja be első hallgatóit.

A szeptemberi Veni Sancte ünnepi órájában már bensőséges örömmel köszöntöttük a nemzet szebb, jobb, boldogabb jövődjéért életrehívott új „gyakorlati középiskolánkat” és kértük arra Istennek áldását.

Kik lehetnek a líceum növendékei? A líceum első évfolyamára június utolsó hetében az iratkozhatik be, aki valamely gimnázium vagy polgári iskola IV. osztályát sikerrel elvégezte és a 17. életévét még nem töltötte be. A líceumnak 4 osztálya lesz, s feladata, hogy a tanulót vallásos alapon és nemzeti szellemben erkölcsös polgárrá nevelje, gyakorlati irányú műveltséghez és gazdasági ismeretekhez juttassa, továbbá a családi és az iskolai gyermekneveléshez szükséges alapismeretek tanításával magasabb nevelési szaktanulmányokra előkészítse és végül főiskolai tanulmányokra képessé tegye.

Mire képesít a líceum? A líceumi érettségi bizonyítványnak képesítő hatálya van mindazokra az állásokra és tisztségekre, amelyek elnyeréséhez az 1883. I. tc. értelmében középisk. érettségi bizonyítvány szükséges

és a líceumi érettségi bizonyítvány birtokosa előtt a továbbtanulás lehetőségének is egész sora nyílik meg, így pl. a tanítóképző-akadémián, a polgári-iskolai tanárképzőn, a zeneművészeti-, képzőművészeti és testnevelési főiskolán, a gazdasági szaktanítóképző-intézetben, a gazdasági akadémián, a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdaságtudományi karának gazdasági szaktanárképző intézetében, a Ludovika Akadémián, valamint a közigazgatási, postai, vasúti stb. tanfolyamokon is folytathatják tanulmányaikat.

Mi jellemzi a líceum ismeretközvetítésének színezetét? Útmutatásunk szerint: „Bár a líceum középiskola, mégis lényegesen különbözik a gimnáziumtól. Amíg ugyanis utóbbinak fő célja a felsőbb tanulmányokra való előkészítés, addig a líceum *gyakorlati életre nevel*. A gimnázium tehát elméleti tudást ad, a líceum viszont *közvetlenül hasznosítható ismereteket*. . . . A gimnáziumi oktatás nem veszi tekintetbe a közvetített ismeretek hasznos voltát, míg a líceumi tanítás éppen a gyakorlati élet követelményeinek, eshetőségeinek középpontjába állítja a tanulókat. . . . A líceum valamennyi tárgyában a gyakorlati vonatkozásokat kell kiemelni és még az elkerülhetetlenül elméleti anyag tárgyalásakor is mindenkor az illető ismeretnek az életben való alkalmazását, értékét és jelentőségét kell előtérbe helyezni:” *Iskola és élet* tehát a líceumokban egymásra *találnak*: A líceum áthidalja azt a szakadékot, mely általában az iskolai ismeretanyag és az élet reális szükséglete között van. Az élet, a tisztviselői íróasztal ugyanis nem olyan embereket kíván, akik a matematika, fizika, és a kémia formuláira emlékeznek, nem olyan növényteni ismeretet, mely a nevek százainak felsorakoztatásában gyökerezik. Az új magyar jövő a népiség gondolatának fokozottabb érvényesülését, a népszerűtetet, a föld dolgozó fiainak megbecsülését, a kevélykedő, egymást lenéző társadalmi osztályok életében a helyes utakat meglátó, nemesen érző, a mainál szociálisabban gondolkodó emberek nevelését óhajtja.

Éppen ezért a líceum óratervében előkelő helyet kapott a „*Hivatásra nevelés*.” Négy éven keresztül heti 1—1 óra. Tárgykörei: helyes magatartás az iskolában, otthon, az utcán, járműveken, társaságban, rokonok, idegenek és gyermekek körében. — A növendék segítése lelki küzdelmekben. Az önismeret kifejlődésének előmozdítása. Megfelelő tanácsokkal az önnevelésre való képesítés. Az ifjúság körében észlelt jelenségek megvilágítása az egészséges világnézet szempontjából. A jellemalakulásnak megfelelő olvasmá-

nyokkal való támogatása. Cselekedetek alapján a következő lépések tárgyalása: Miféle jó tulajdonságok szükségesek a líceumhoz kapcsolódó hivatások derekas betöltéséhez? E hivatások körében az érintkezés formái. Tájékoztatás az érettségi vizsgálat után való továbbtanulás és a gyakorlati életben való elhelyezkedés kérdéseiben. — A hivatásra neveléssel reméljük olyan vasutasokat, postásokat, jegyzőket és telekkönyvvezetőket, adótiszteket, számvéveségi tisztviselőket stb, adhatunk majdan a magyar jövődönnek, akik a hozzájuk forduló ügyfelekkel okosan, helyesen és szeretetteljesen tudnak bánni! Ezt is tanulni, ezt is tanítani kell!

A líceum mint gyakorlati irányú középiskola megérteti tanítványaival, hogy a belső erő és alkotás örömét az élet gyakorlati irányú kérdéseinek a munkálásában is megtalálhatjuk. Beleégeti a lelkekbe, hogy nemcsak tudományos pályán mutathatja meg a nemzeti génusz a maga nagyságát, hanem földünk, iparunk és kereskedelmünk is várják: a magyar tehetséget!

Tagadhatatlan tény ugyan, hogy Platon ideális államát a filozófusok kormányozták s benne az elvont gondolkodásuk képviseltek az igazi értéket. Azonban Platon maga is elismerte, hogy az az állam, amelyet ő elméletben kigondolt, a mindennapi életben nincs, és talán sohasem is valósítható meg. Utópia! Az államban, a nemzet életében nemcsak filozófusok élnek, hanem gazdászok, kereskedők, iparosok, szellemi és testi munkások, tisztviselők, napszámosok, akik nélkül a filozófusok sem élhetnek. A nemzetnek minden társadalmi rétege egymásra van utalva, és aki azon a helyen, ahová a Gondviselés állította, lelkiismeretesen teljesíti a kötelességét, az mind egyaránt értékes tagja ennek a közösségnek: tehát az államnak, a nemzetnek. A munkatáborok, a kereskedelmi, ipari, s más pályákra való átképzések századában felfokozott mértékű kötelességünk, hogy tanítványainkban a gyakorlati érzéket, a csörtetéstől mentes élelmességet és a mindennapi életben szükséges sokoldalúságot minél jobban fejlesszük. Többek között ezt is akarja a líceum!

A líceum növendékei a képzés első pillanatától kezdve — a gyakorlati célkitűzéseken kívül — olyan nevelési szellemben élnek, hogy vérükké, második természetükké válják a gyermek szeretete. Alakuljon ki bennük az az apostoli lelkület, amelynek egyetlen szenvedélye: a nevelés. A líceum tantárgyai: hit- és erkölcsstan, magyar nyelv és irodalom, történelem, földrajz, élő nyelv, természetismeret, gazdaságtan, mennyiségstan, nevelési ismeret, kézimunka, rajz és szépírási, zene, testnevelés.

A magyar kultúra legfőbb örök szavai szerint: „A nemzeti kultúra alapszínezetét, a néptanító adja meg” s „Hivatása van azon a helyen, ahová a nemzet állította.” A haladó élet s a tanító sokirányú életfeladatainak megfelelően a tanítóképzés munkáját a tanítóképző-intézetek helyett a tanítóképzőakadémiák, mint *főiskolák* veszik át. Ebbe csak azok iratkozhatnak be hallgatókul, akiknek liceumi érettségi bizonyítványuk *jeles vagy jórendű*, és a tanítói pályára való alkalmassági vizsgálat követelményeinek eleget tettek. A törvény e bölcs intézkedése biztosítja, hogy az érettségizetteknek csak a legjava lehessen tanító! Éppen ezért a *liceum tanulóinak, kik tanítói pályára készülnek, kezdettől fogva nagy szorgalommal, készségük minden erejével kell munkálkodniok*. Liceumi rendtartásunk szerint a valláserkölcsi meggyőződés, nemzeti érzés, jellembeli tulajdonságok, kötelességteljesítés és szorgalom, magatartás az iskolán kívül, és a tanuló társakra gyakorolt hatás adják együttesen a tanuló egyéniségének magaviseleti érdemjegyét. A rendszeret elbírálásának szempontjai: a tanuló testi gondozottsága, önmagával való törődése, ruhájának, könyveinek, író- és rajzszerkeinek gondozottsága, dolgozatainak és rajzainak kiállítása, iskolábajárásának pontossága, a reá-bízott teendők elvégzése. A felsorolt tulajdonságok a jövő tanító életértékét is elénk tükrözik.

Új iskolánkban oktatás-nevelés egyenlőrangú helyet kaptak.

A liceum szerencsés alkotása tanügyi kormányzatunknak. Illesse érte köszönet és hála az új rendszer életrehívóit! *Első liceumi Évkönyvünk* útrabocsátásakor bensőséges örömmel köszöntjük a nevelésnek új rendjét és kérjük arra Isten áldását.

Szemes Gábor.

1. Az iskolai év fontosabb eseményei. Szept. 3. Pótlóbeiratkozás, internátusi elhelyezés. 4-én: Veni Sancte, 5-én: rendes tanítás. Okt. 25. Megemlékezés a finn-ugor rokonságról és a takarékos-ságról. Nov. 11. A kassai bevonulás ünnepe. 29., 30. és december 13—15. Kiss József debreceni tanker. főigazgató iskolalátogatása. Jan. 4. Észak felé c. film megtekintése. 9. Luttor Ignác írásoktatási tanulm. felügyelő látogatása. Febr. 16. Gyászmise XI. Pius pápa Ószentsége lelkiüdvéért. Márc. 15. Hazafias ünnepség a város főterén és az intézetben. 23—25. Lelkigyakorlatok, illetőleg csendes napok. Ápr. 16. „Hazatért a Ruténföld” c. film megtekintése. Május 21. Tornaünnepély. Junius 14—16. Összefoglalók.

2. Az iskolai év folyamán érkezett fontosabb rendeletek:
VKM. 109.680/1938. IX. A gyakorlati középiskoláról szóló 1938. XIII. tc. 52. §-ának életbeléptetése, illetőleg a tanítóképző-intézetek I. osztályának liceummá való átszervezése. VKM. 111.000/1938. IX. sz. A liceumi oktatás és nevelés alapelveinek megküldése. VKM. 111.640/1938. IX. A liceumok tanulói által fizetett díjak elszámolása. Debreceni tanker. főig. 1. T. 285—1938/39. Tanmenetek jóváhagyása.

3. A liceum hatósága. A liceum fenntartója a vall.- és közokt. m. kir. minisztérium. Vall.- és közokt. miniszter: dr. Hóman Bálint. Államtitkár: Jalsoviczky Károly dr. Ügyosztályvezető: Kósa Kálmán dr. ügyosztályfőnök, h. ügyosztályfőnök: Huszka János dr. min. tanácsos. Pedagógiai előadó: Balázs Béla tanügyi főtanácsos. A debreceni tankerület kir. főigazgatója: Kiss József.

4. A tanári testület és munkaköre.

Sorszám	A tanár neve, szakcsoportja.	Szolg. éve	Mely tantárgyakat s heti hány órában tanított?	Jegyzet
1	Móczár Miklós tanügyi főtan. igazgató, term. tud.	30	Hivatásra nevelés 1 óra	Tanulm. felügyelő.
2	Berzátzy László r. tanár, középisk. énektan.	27	Ének, zeneelmélet 2 óra Zene 2 óra	Az ének-, zeneszert. kezelője.
3	Blénessy János r. tanár, magyar, tört., földrajz.	28	Földrajz 4 óra	Igazgató h. a földr. szert. öre. Tanulm. felügy.
4	Bognár Gyula r. tanár, magyar, német.	7	Német 4 óra	Osztályfőnök. Ért. jegyző.
5	Dr. Fiala Endre r. tanár, történet. magyar.	8	Történet 2 óra Hegedű 1 óra	Önképz. tan. eln. Tört. szert. öre. Köztart. vezető.
6	Málnási Dezső r. tanár, magyar, történet	30	Magyar nyelv 6 óra	Ált. érdekű könyvtár öre.
7	Pfalz György r. tanár, rajz.	22	Rajz, szépírás 3 óra Kézimunka 4 óra	A rajz-, kézimunkaszert. öre.
8	Szemes Gábor r. tanár, term.-rajz, földrajz.	7	Növénytan 4 óra	Term.-rajzi szertár és könyvtár öre.
9	Szombathy Miklós h. tanár, mennyiségtan, fizika.	2	Mennyiségtan 3 óra	Mennyiségtani könyvtár öre.
10	Tari János ó. h. tanár, testnevelés.	8	Testnevelés 3 óra	A tornaszertár öre. Cserkészparancsnok.

Hitoktatók: Fülöp Péter róm. kat. hitoktató: heti 2 óra.

Balogh György ref. s. lelkész: heti 1 óra.

Intézeti orvos: Dr. Firczky János e. ü. tanácsos, vár. orvos.

5. A növendékekre vonatkozó adatok.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Magaviselet	Rendszerlet	Hittan	Magyar ny.	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiség.	Növénytan	Rajz	Szépírá	Ének	Zene	Fakult. zene	Kézimunka	Tesigyak.	Ált. tanulm.e	Díjkedv. fok.
5	Áchel Gyula	2	2	1	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	—	2	1	3	bej.
	Baksa Ferenc	1	2	2	2	2	3	1	2	1	1	1	3	2	—	1	2	3	4 f.
	Bábosik Ottó	2	2	2	3	3	1	3	2	3	3	3	3	2	—	2	1	3	4 f.
	Bőze Lajos	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1	2	2	—	1	1	2	4 f.
	Csák György	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	—	1	2	2	bej.
	Császár Béla	1	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1	2	—	2	1	3	bej.
	Diós József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	2	2	4 f.
	Dobai Lajos	2	2	2	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3	—	3	2	3	4 f.
	Dóczi Béla ref.	1	2	1	2	3	3	2	3	2	3	3	2	2	—	2	3	3	4 f.
	Fridvalszki Béla	1	2	3	3	3	3	2	3	4	3	3	3	3	—	3	3	4	bej.
10	Gulyás Antal	1	3	2	3	2	3	2	4	3	3	3	3	—	3	2	4	bej.	
	Hajcsar Béla	1	2	2	3	2	3	1	2	2	1	1	2	2	—	1	3	3	bej.
	Kaszab György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	bej.
	Kerekes Károly	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	—	3	1	2	4 f.
	Kis István	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	—	2	2	2	bej.
	Kormány Barnabás	1	2	1	3	2	2	2	3	2	3	2	3	3	—	2	3	3	bej.
	László Ferenc	2	2	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	—	2	1	3	bej.
	Lencse Gyula	1	2	1	2	1	2	1	1	2	3	2	2	2	—	2	1	2	bej.
	Miklós Jenő	1	2	1	2	3	2	2	3	3	1	2	2	2	—	1	1	3	4 f.
	Molnár Béla	1	2	2	3	2	3	1	3	2	2	2	3	3	—	1	1	3	bej.
20	Nagy István	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1	1	2	bej.
	Potemkin Béla	2	3	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2	2	—	2	2	3	bej.
	Seres József ref.	2	2	1	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	—	2	3	3	4 f.
	Sőregi István	2	2	2	1	1	1	3	2	2	2	2	2	1	—	2	2	2	4 f.
	Szabados László	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	—	3	2	3	4 f.
	Szécsi Antal	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3	2	—	1	2	2	bej.
	Táuber Károly	1	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	—	3	2	3	bej.
	Tiborc László	2	2	2	3	1	1	1	2	2	2	2	3	2	—	1	1	3	bej.
	Tiborc Tibor	1	2	2	3	1	1	1	2	1	2	2	2	2	—	1	2	2	bej.
	Törőcsik Mihály	1	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	—	2	3	4	bej.
30	Varga Sándor	1	2	2	2	3	3	2	3	3	3	2	3	—	2	2	3	bej.	
	Vizer Ferenc	2	3	1	3	2	3	3	3	3	3	3	3	—	3	3	3	4 f.	
	Zsák Jenő	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	3	2	—	1	2	2	bej.
	Tóth István	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1	—	1	2	2	4 f.

A tanulók melyik iskolából jöttek ?

Melyik iskolából jött ?	Tanulmányi eredmény				Össze- sen
	1	2	3	—	
Polgári iskolából	8	6	3	—	17
Gimnáziumból	—	3	14	—	17

6. A líceumi tanulók statisztikája.

a) A tanulók száma :	1. Beírt nyilvános tanuló 2. Olytályozott nyilv. tanuló	34 34
b) A tanulók kormegoszlása :	1921-ben 1922-ben 1923-ban 1924-ben } született	4 6 13 11
c) Anyanyelv és nyelvismeretek :	Magyar Más nyelven tud	34 —
d) A tanulók vallása :	Római katolikus Református	32 2
e) A szülők foglalkozása :	Kisbirtokos, kisbérelő Gazdasági tisztviselő Kisiparos (uradalmi iparos is) Ipari v. bányászati tisztviselő Kiskereskedő Egyéb közlekedési segédszemély Köztisztv. és közhivatali díjnok Pap, tanár, tanító Köz-hiv. alk. v. másféle ért. altiszt Katona-altiszt Nyugdíjas köztisztviselő Nyugdíjas altiszt v. szolga	3 1 8 1 1 1 5 4 1 1 3 5
f) A szülők lakóhelye :	Az iskola székhelyén A vármegye más községében Nógrád vármegyében Pest Bihar Heves	19 4 3 3 3 2
g) A tanulók óramulasztása :	Igazolt óramulasztás Igazolatlan óramulasztás	938 —
h) Rendkívüli tárgyak tanulói :	1. Zongorát tanult 2. Hegedűt tanult	3 2
i) A díjfizetés elosztása :	4. fokozat, évi 500 P-t fiz. növ. Segély nélküli bejáró	14 20

Tanulmányi eredmény tantárgyanként :	Tantárgyak				Tantárgyak				
	1	2	3	4	1	2	3	4	
Magaviselet	24	10	—	—	Növénytan	7	13	12	2
Rendszeret	9	20	5	—	Rajz	10	8	16	—
Hit- és erkölcsstan	13	17	4	—	Szépíráás	8	15	11	—
Magyar nyelv	4	16	14	—	Ének	5	15	14	—
Német nyelv	11	11	12	—	Zene	4	22	8	—
Történelem	12	8	14	—	Kézimunka	14	13	7	—
Földrajz	16	14	4	—	Testgyakorlás	12	14	8	—
Mennyiségtan	6	13	13	2	Ált. tanulm. eredmény	1	12	18	3

7. Épület, a növendékek elhelyezése. A líceum a tanítóképző-intézet modern, kétemeletes palotájában kapott elhelyezést, s zökkenő nélkül foglalta el a tanítóképző megszűnt I. o. helyét. Az I. évf. 34 növendéke közül 20 kintlakó és 14 bentlakó volt.

8. Nevelés. Arra törekedtünk, hogy vallásos, istenfélő, becsületes, erkölcsös, hazaszerető, gyakorlati érzékű, de mégis eszményi magasságokba tekintő, ifjúságot neveljünk. Harmonikusan egészítette ki ezt a nevelőmunkát az ifjúság társadalmi, esztétikai és testi nevelése. A vallás-erkölcsi nevelés kiegészítéseként a rk. növendékek részére P. Varga Valér Ferences áldozár, a ref. részére Balogh György s. lelkész tartottak 3 napos lelkigyakorlatot, illetőleg csendes napokat. A líceum ifjúsága tevékeny részt vett az önképzőkör, a sportkör és az intézeli Lehel cserkészcsapat jótekonyságú, különösen az önnevelést elmélyítő munkájában. A növendékek illedelmesek, előzékenyek, tisztelettudók, és fegyelmezettek voltak. Az isk. év folyamán fegyelmi büntetésre nem volt szükség.

9. Tanítás. Az isk. év folyamán 8 rendes havi, 1 módszeres, 5 rendkívüli és 1 felv. és 1 segélyezési értekezletet tartottunk. A módszeres értekezleten a líceum gyak. irányú és pedagógiai színezetű működésének elmélyítéséről volt szó.

Magyar nyelvi írásbeli dolgozatok. 1. Barangolás intézetünk környékén. 2. Legkedvesebb állatom. 3. Mikulás-est intézetünkben. 4. A jégvilág képe. 5. Házi olvasmányból beszámoló. 6. Amire szívesen gondolok vissza. 7. Intézetünk üvegháza. 8. A mezőgazd. szakiskola meteorológiai műszerei. 9. Szeresd felebarátodat! 10. Hogyan töltöm a husvétii ünnepeket? 11. A tavasz szépségei. 12. A madarak és fák védelme.

Tanulmányi kirándulások. Megfigyeltük és begyűjtöttük a környék növényvilágát. Növénykertünket a líceum gyakorlatias irányának megfelelően állítottuk be. Meglátogattuk a Jász Múzeumot. Földrajzi megfigyeléseket, térképolvasási gyakorlatokat végeztünk a határ különböző részein.

Oktatófilmek. Az év folyamán különböző tárgykörben összesen 106 filmet pergettünk le. Ezenkívül 150 drb. diapozitívképet is mutattunk be növendékeinknek.

10. Egészségi állapot kielégítő volt.

11. Értesítés a következő évrre. 1939. szept. 2. Pótbeiratkozás. Ugyanakkor int. elhelyezés. Szept. 3. Veni Sancte. Szept. 4. Rendes tanítás.